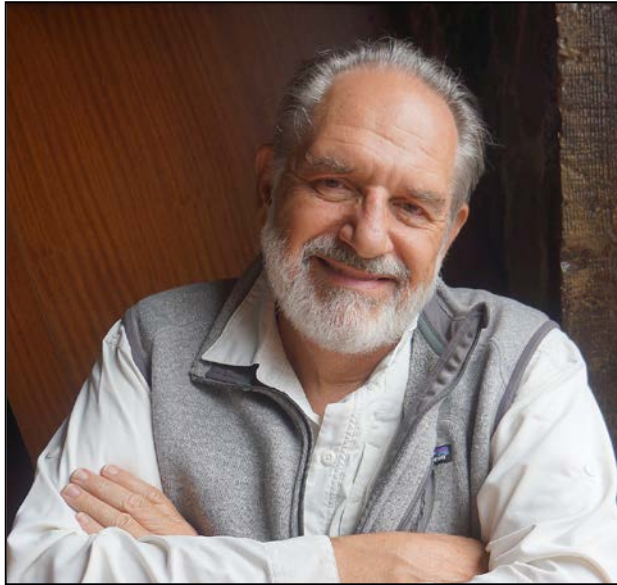

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԵՇՅԱՆ

Կյանքի 71-րդ տարում մահկանացուն կնքեց ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ, Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի պրոֆեսոր, Հայաստանի Հանրապետության նախկին պետական նախարար Գրիգոր Եվգենիի Արեշյանը:

Գրիգոր Արեշյանը ծնվել է 1949 թ. մայիսի 13-ին Երևանում: 1966-1970 թվականներին սովորել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում: 1970-1973 թթ. ուսումը շարունակել է ԵՊՀ-ի, իսկ 1973-1975 թթ.՝ Ս. Պետերբուրգի ասպիրանտուրայում և 1975 թ. հաջողությամբ պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսությունը՝ ստանալով պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան: Նրա ղեկավարն էր հայտնի հնագետ, էրմիտաժի տնօրեն Բորիս Պիոտրովսկին: 1970-1973 թվականներին աշխատել է ԵՊՀ հնագիտության և ազգագրության ամբիոնում, 1973-1980 թվականներին՝ ԵՊՀ հայագիտության կենտրոնում՝ որպես գիտաշխատող: 1981 թվականին Գ. Արեշյանի նախաձեռնությամբ և մասնակցությամբ ԵՊՀ-ում ստեղծվեց հնագիտական հետազոտությունների գիտական լաբորատորիան, որը նա ղեկավարեց մինչև 1987 թվականը: 1987-1991 թվականներին նա զբաղեցնում

է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի տնօրենի տեղակալի պաշտոնը: Անկախության առաջին տարիներին Գ. Արեշյանը ներգրավվեց երկրի կառավարման գործում: 1991-1992 թվականներին նա Հայաստանի Հանրապետության պետնախարար էր, որի ընթացքում ղեկավարել է ՀՀ պատվիրակությունը Ռուսաստանի հետ բանակցություններում: 1993 թ. բուժման նպատակով տեղափոխվում է ԱՄՆ, որտեղ, բուժմանը զուգընթաց, զբաղվում է գիտամանկավարժական գործունեությամբ: Դասավանդել է ԱՄՆ-ի տարբեր համալսարաններում և քոլեջներում, ի մասնավորի Կալիֆորնիայի, Չիկագոյի, Վիսկոնսինի համալսարաններում: Սկսած 2001 թվականից՝ դասավանդել է գիտական տարբեր պաշտոններ է զբաղեցրել Լոս Անջելեսի Կալիֆորնիայի համալսարանի Կոթսենի անվան հնագիտության ինստիտուտում՝ 2010 թվականին դառնալով ինստիտուտի փոխտնօրենը:

2016 թվականին Գ. Արեշյանը տեղափոխվեց Հայաստան և դասավանդում էր Հայաստանի ամերիկյան համալսարանում:

Մեծ է նրա ավանդը ՀՀ տարածքի հնագիտական հուշարձանների դաշտային հետազոտությունների ոլորտում: Դեռևս ուսանողական տարիներին մասնակցել է Լճաշենի, Արթիկի դամբարանադաշտերի, Կարմիր բլուրի պեղումներին: 1970-80-ական թվականներին Գրիգոր Արեշյանը ղեկավարել է Ադաբլուրի, Մոխրաբլուրի, Նորաբացի բլուր բնակատեղիների, Բերքաբերի (Հ. Սիմոնյանի հետ համատեղ), Մայիսյանի, Շամիրամի դամբարանադաշտերի պեղումները: Կոթսենի անվ. հնագիտության ինստիտուտում աշխատելու տարիներին նրա ջանքերով և ղեկավարությամբ մշակվեցին և կյանքի կոչվեցին հայ-ամերիկյան մի շարք համատեղ ծրագրեր, որոնք իրենց նպաստը բերեցին հայաստանյան հնագիտության միջազգայնացման, հայ-ամերիկյան գիտական կապերի ընդլայնման ու ամրապնդման գործին: Մասնավորապես, 2008-2012 թվականներին Գ. Արեշյանը, որպես հայ-ամերիկյան արշավախմբի ամերիկյան կողմի ղեկավար, ակտիվ մասնակցություն է ունեցել միջազգային լայն արձագանք ստացած Արենի 1 քարայրի պեղումներին, պեղումների արդյունքների ուսումնասիրությանն ու հանրահռչակմանը: 2011 թվականից նրա ջանքերով ձևավորվեց ևս մեկ հայ-ամերիկյան արշավախումբ, որը վերսկսեց և ներկայումս էլ շարունակում է Մասիս բլուր նեոլիթյան հնավայրի պեղումներն ու նյութերի ուսումնասիրությունները:

Մեծ է Գ. Արեշյանի ավանդը Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն անցյալի ուսումնասիրության ասպարեզում: Նրա հրատարակած ուսումնասիրություններից շատերը ուղենիշային դեր են խաղացել Հայկական լեռնաշխարհի հնագիտական մշակույթների ժամանակագրության և պարբերացման ներկա համակարգի ձևավորման, լեռնաշխարհի հնագույն հասարակությունների հա-

սարակական և սոցիալական միջավայրի առանձնահատկությունների վերհանման, արժևորման համար: Անուրանալի ձիրքի ու գիտելիքների շնորհիվ Գ. Արեշյանը կարողանում էր անցյալի մշակութային ֆենոմենների ուսումնասիրության համար հնագիտական տարբեր դպրոցների և ուղղությունների տեսական մտքի քննական վերլուծությամբ գտնել այնպիսի լուծումներ, որոնք հեղինակին բերեցին լայն ճանաչում և համբավ: Նա ավելի քան 150 գիտական աշխատանքների հեղինակ է, որոնք հրատարակվել են 5 լեզուներով 12 երկրներում: Գ. Արեշյանի գիտական աշխատանքները նվիրված են Հայկական լեռնաշխարհի, Կովկասի և Առաջավոր Ասիայի հնագիտության և մշակույթի տարբեր խնդիրների վերլուծությանը:

Գրիգոր Արեշյանը տիրապետում էր մի շարք լեզուների, ներառյալ՝ ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն, ազատ կարդում էր գրաբար, լատիներեն, ուրարտական սեպագիր տեքստեր:

Գիտական նշանակալից արդյունքների համար 2014 թ. նա ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ:

Գիտական համայնքը հարգել է Գ. Արեշյանի վաստակը՝ 2017 թ. հրատարակելով նրան նվիրված հատոր (Bridging Times and Spaces: Papers in Ancient Near Eastern, Mediterranean and Armenian Studies, Ed. by P. Avetisyan and Y. Grekhan, Oxford: Archaeopress):

Գրիգոր Արեշյանն իր ժողովրդի և Արեշյանների տոհմի արժանավոր զավակն էր: Նա ամբողջ կյանքը դրեց գիտության, մասնավորապես՝ հնագիտության և հայագիտության զարգացման, երիտասարդ կադրերի պատրաստման, հայոց մշակութային ժառանգության հանրայնացման համար: Նրա հիշատակը մշտապես կմնա բազմաթիվ հնագետների, հայագետների, նրան ճանաչողների սրտերում:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն

ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունք

ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ

ԵՊՀ հնագիտության և ազգագրության ամբիոն